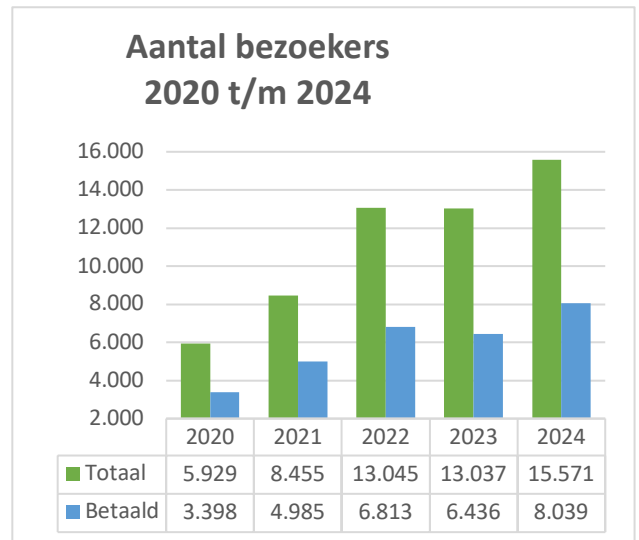

Terugblik op 2024

door Johan van Oosterhout, voorzitter

Zorg voor continuïteit, met als doel de instandhouding en verdere ontwikkeling van de tuin met zijn collectie, is de kernopdracht van Stichting Arboretum Oudenbosch. Met een stevig team enthousiaste vrijwilligers hebben we ons daar dit jaar weer voluit voor ingezet. Hieronder blik ik namens het bestuur terug op de resultaten en zorgen van 2024 met alvast als conclusie: Arboretum Oudenbosch ligt goed op koers!

Afgelopen seizoen bezocht een recordaantal bezoekers de tuin. Per 31 december telden we er al 15.571 bezoekers, verdeeld over 8.039 betalende gasten en 7.532 personen die gebruik maakten van de jaarkaart of jonger waren dan 13 jaar. De stijging van meer dan 2.500 bezoekers, bijna 20%, ten opzichte van 2023 is een fantastisch resultaat. De groei van het betalend bezoek, bijna 25% in vergelijking met 2023, laat zich verklaren door het groeiende dagtoerisme in Oudenbosch. De aanloop naar het seizoen en de maand april waren al goed voor een record van 2.548 bezoekers. Ook de maanden augustus (1.944) en september (2.343) werden recordmaanden. Topdagen waren de jaarlijkse plantenbeurs op de eerste zondag in mei en monumentenweekend in september.

Activiteiten

Kunst en cultuur

Naast de gebruikelijke podia in de tuin is daar dit jaar, met enige aanpassing, de oude schuur aan toegevoegd. Meteen was daar ook animo voor met de expositie van Melissa van Merrienboer, de tentoonstelling 'Vermeer en planten' en de workshops van Anneke Wijn in het kader van Kunstmenu Halderberge.

In de Lourdesgrot was er dit jaar het jubileumconcert van de Markmakers ter gelegenheid van hun 25-jarig bestaan, het optreden van ENJOY uit Hoeven, het Vaderdagconcert van 't Zooyque, en het optreden van volksdansgroep Schaveska uit Oud Gastel.

Een kleine 30 kunstenaars exposeerden in het entreegebouw en de Theekoepel. De sculpturen van Toine Boddaert hebben het gehele seizoen de tuin gesierd.

Bijzonder druk en gezellig was het weekend van 14 en 15 september. Op monumentendag had het Shantyfestival van de Bossche Maten een podium op het pleintje bij de nieuwe loods.

Tegelijkertijd waren er maar liefst vier exposities en was de tuin – bij hoge uitzondering - officiële trouwlocatie voor onze collectiebeheerder Rick van der Horst en zijn bruid Marieke Hopmans.

Bewegen en genieten

De wandelgroep van het Wit Gele Kruis elke dinsdagmiddag voorziet in een behoefte. Onder de deskundige begeleiding van mevrouw Poot wandelt en beweegt een trouwe groep senioren een uurtje, terwijl ze genieten van de tuin. Daarna praten ze gezellig nog even na.

Heel geslaagd was de repatriëringswandeling in de week van Bevrijdingsdag waarin het Arboretum met de geschiedenis van de lindenlaan en als ontvangstlocatie een prominente rol

had. Maar liefst 102 deelnemers uit Halderberge en de regio zorgden vijf avonden voor een uitverkocht huis!

Op 1 september maakte de Protestantse Kerk evenals vorig jaar weer gebruik van de tuin. Onder een prachtig blauwe hemel maakten de ruim 90 bezoekers er een bijzondere dienst mee.

Onze eigen gezellige plantenbeurs op zondag 5 mei vond dit keer plaats in wel een heel natte setting. Alle bodembewerking in verband met de aanplant van de klimaatlaan kon het water vanwege de overvloedige regenval niet bergen. Desondanks waren de 26 aanbieders en het ruim 900 koppige publiek heel tevreden.

Collectie

Verzamelen en hoeden

Het natte voorjaar met veel wateroverlast in de tuin heeft veel bomen in de tuin geen goed gedaan, enkele zijn eraan doodgegaan. Slecht nieuws is er voor de lindenlaan, waar het fundamentele probleem van 'uitgestelde onverenigbaarheid' zich manifesteert en de optie rooien een serieuze overweging is. Goed nieuws is er voor het Europese deel waar in het voorjaar het project Klimaatlaan gereedkwam.

Klimaatlaan

Het was een mooi moment toen in april met de aanplant van een kurkiep (*Ulmus minor* var. *suberosa* 'Cloud Corky') de Klimaatlaan af was. Na het rooien van de laan met elzen, is hier gefaseerd naar toegewerkt. In 2023 kon na het bodemonderzoek, de bodembewerking, het uitzetten van plantplekken en de keuze en het vinden van het sortiment de aanplant starten. Alle bodembewerking ten spijt bleek bij overvloedige regenval het water ter plaatse maar moeilijk zijn weg te vinden in de ondergrond, zodat het tot dit voorjaar duurde voor de laatste boom de grond in ging. De laan is bijzonder omdat die niet in lijn is uitgezet en een keur van verschillende cultivars omvat. In de komende jaren zullen we ervaren hoe deze bomen het houden in een veranderend klimaat, dat zich kenmerkt met afwisselende perioden van overmatige droogte en overvloedige nattigheid. Vandaar de naam 'Klimaatlaan'.

Lindenlaan

In 2008 zijn voor een bedrag van bijna 20.000 euro 28 prachtige bomen geplant in de lindenlaan. De keuze viel op de *Tilia tomentosa* 'Brabant', een cultivar ontwikkeld door de lokale boomkwekerij Alphons van der Bom, die als hoog opgroeiende boom zeer geschikt werd geacht. De aanplant moest de aloude en door de tijd en storm geteisterde laan met paardenkastanjes doen vergeten. Daar leek het helemaal naar uit te zien. Totdat na enkele jaren enkele bomen na elkaar uitvielen en een voor linden bijzondere, niet natuurgetrouwe wortelgroei opviel. Dit jaar bleek wat er precies aan de hand is. Het artikel van Herman Wevers van Alles over Groenbeheer elders in deze Aesculus gaat uitgebreid in op de problematiek van 'uitgestelde onverenigbaarheid'. Het onvermijdelijke besluit om de linden op korte termijn te rooien, komt in zicht. Helaas, helaas.

Bomenbestand

De database van de collectie bevat nu alle bomen en struiken zoals die in de tuin staan. Elke boom en struik die daarvoor in aanmerking komt, is voorzien van een goed leesbaar naambordje. Het inmeten van de tuin met gps-stok en drone vordert. Dit alles is een megaprestatie van de dames en heren van collectiebeheer en de vrijwilligers die daarbij geholpen hebben. Hiermee legden we een stevige basis onder het collectiebeheer. Elders in dit blad leest u daar meer over. Onze hoofdcollectie *Aesculus* (paardenkastanje) is aangemeld bij de stichting Nationale Plantencollectie (SNP). Het besluit tot toelating laat nog op zich wachten.

We noteerden verder de volgende saillante verliezen en aanwinsten. Een van de twee *Aesculus* × *woerlitzensis* die we in onze collectie hebben, liep na de winter niet meer uit en is geroid. De

Zelkova serrata nabij de Bansloot in het Aziatische deel stierf in de zomer een plotselinge dood. De aloude, enorme populier in het Amerikaanse deel is afgelopen winter geroooid omwille van het licht voor de omgeving. In de directe buurt daarvan plantten we een fraaie *Quercus bicolor*.

Tuin

Onderhoud, ontwikkelen en openstellen

De kernopdracht van het Arboretum komt in de dagelijkse praktijk neer op het invullen van de drie O's van Onderhoud, Ontwikkelen en Openstellen van de tuin. Een team van circa 80 vrijwilligers, die elk verantwoordelijkheid nemen voor een kleine of uitgebreidere taak, pakt met elkaar die opdracht op. Een korte opsomming van de taken en -teams:

Een groep van ruime twintig baliemedewerkers stond garant voor de openstelling van de tuin. De gidsen verzorgden samen met hun coördinator ruim 70 rondleidingen. De tuinploegen op dinsdag en zaterdag onderhielden de tuin weer uitstekend. De redactie, vormgevers en bezorgers van de Aesculus zorgden voor weer twee prachtige edities. De coördinator exposities organiseerde samen met drie vrijwilligers bijna 30 exposities. De educatieve werkgroep organiseerde de familiedag, de monumentenklassendag en de herfstkindermiddag. En dan was er verder nog de inzet van de bloemengroep, de vogelaars, de technische ploeg op woensdag, de begeleidingscommissie, de succulentengroep en zeker ook van het bestuur.

Vogelbestand

Vanwege de slechte staat van de nestkasten hingen we 32 nieuwe (25 voor mezen, drie voor spreuwen, twee voor boomkruipers, één voor de vliegenvanger, één steenuilenkast). Helaas is het niet best gesteld met het vogelbestand in de tuin. Dit voorjaar werd in vergelijking met de telling in 2010 minder dan de helft vogels geteld (98-47). Misschien dat de nieuwe nestkastjes weer meer vogels verleiden tot een broedplek in de tuin, al is het grotere probleem daarmee niet opgelost.

Wateroverlast

De wateroverlast op diverse plaatsen in de tuin is, zoals al eerder is gezegd, een grote zorg. Door de overvloedige regen in combinatie met de nauwelijks waterdoorlatende leemlaag in de ondergrond, kan het water op veel plekken in de tuin maar moeilijk zijn weg naar de ondergrond vinden. Te veel water schaadt bomen en planten, bemoeilijkt het maaiwerk en maakt paden, zoals die langs de bloemenborder, tijdelijk onbegaanbaar. Op enkele plekken denken we de wateroverlast goeddeels weg te kunnen nemen, zoals met het graven van een slootje langs de noordzijde van de houtwal (zijde bloemenborder) en een retentievijver (wadi) in het ruige grasland aan de zuidzijde.

Extra ingang

De gemeente maakte een extra ingang voor het Arboretum. Valide en invalide bezoekers kunnen zo direct vanaf het parkeerterrein bij onze entree komen. Omdat het Arboretum deel uitmaakt van de '9 wonderen' is voor de poort rondom een plataan een boombank met informatiepaneel geplaatst. Het plan is om zelf de ruimte voor de poort verder te verbeteren met de splitstrook voor de muurtjes, moderne fietsenrekken en een nieuwe brievenbus.

Leren

Hoe leren?

Bezoekers van de tuin kunnen er op heel verschillende manieren van leren. Zo is voor de tuin voor deelnemers aan de workshops botanisch tekenen en schilderen van Claire White dé bron

van inspiratie. Ongeveer zeshonderd bezoekers bij de 74 rondleidingen lieten zich uitgebreid vertellen over de collectie en de tuin. Bij het natuuratelier maakten 400 leerlingen van de basisscholen Klinkert, Schittering, Regenboog, Talente en Bukehof op een creatieve manier kennis met de tuin. Het natuuratelier is georganiseerd door Anneke Wijn in het kader van het Halderbergse Kunstmenu. Leerlingen van het Markland College en Curio Prinsentuin leerden van de tuin via hun lesopdracht. En veel bezoekers wandelden aan de hand van het themaboekje 'Bomen van herinnering' door de tuin of liepen de populaire 'Kleine Mensjes Klimaatroute' en maakten er zo een 'lerend' bezoek van.

Zelf leren

Ook onze vrijwilligers leren van en over de tuin. Elke maandagochtend gaan de gidsen en anderen die willen aansluiten onder begeleiding van Yvonne van Andel de tuin in om in de praktijk te leren van de collectie. Het bestuur maakt graag en gretig gebruik van de kennis van onze begeleidingscommissie en partners als Blom Hoveniers en Alles over Groenbeheer. En ook dit jaar volgden twee vrijwilligers de NDV-cursus boomveiligheid.

Activiteiten

De herfstkindermiddag had met het thema 'plant en insect' speelse en leerzame activiteiten en was als vanouds drukbezocht. De zomerkindermiddag schraptten we na ruim twintig jaar uit het programma. Die voorzag overduidelijk niet meer in een behoefte. Bij de editie 2023 waren meer vrijwilligers dan deelnemertjes betrokken. Als alternatief introduceerde de educatieve werkgroep een familiemiddag op zondagmiddag met een beperkt aantal activiteiten voor jong en oud. Vanwege een slechtweersvoorspelling ging de eerste middag niet door. De reservedatum, de laatste zondag voor de zomervakantie, bleek geen geschikte keuze. Opnieuw was er weinig tot geen animo voor de openbare rondleiding op de tweede zondag van de maand, reden om hiermee te stoppen.

Organisatie

Team

Stichting Arboretum is in de kern een gewone organisatie die werkt met mensen en middelen waar de zorg voor continuïteit een kerndoel is. Het team vrijwilligers en het bestuur voorop voelt zich daar zeer verantwoordelijk voor en bleef dit jaar op sterkte. Nieuwe krachten maakten het natuurlijke verloop vanwege leeftijd en persoonlijke omstandigheden helemaal goed. Het bestuur nam afscheid van secretaris Carin van der Heijden en penningmeester Johan Nagtzaam. Met Clasien van der Harst en Dymphie Rommers kwamen daar stevige krachten voor terug. Interne actualiteiten en ontwikkelingen communiceerden we via de 'Nieuwsflits'.

Middelen

Ook dit jaar hoefden we onze tarieven niet te verhogen. De vele begunstigers, sponsors, adverteerders, partners én het werken met uitsluitend onbezoldigde vrijwilligers maken het mogelijk het beleid van laagdrempelige tarieven vol te houden. Het aantal begunstigers groeide met maar liefst 140 inschrijvingen tot 1.131! De stijging van het aantal bezoekers en rondleidingen zorgde voor de nodige extra inkomsten, waarmee prijsstijgingen en enkele niet begrote uitgaven konden worden opgevangen. De jaarrekening 2024 van de stichting zal wederom een gezond financieel beeld laten zien.

Duurzaam werken

Met de bouw van een aparte stenen opslag hebben we de gewenste, veiligere bergplaats voor de brandbare stoffen. Voor het duurzaam werken in de tuin schaften we een tweede elektrische bladblazer, een bosmaaier en een nieuwe infra-weeder aan. Ook het maaierwerk, verzorgd door

Blom Hoveniers, werd duurzamer. Sinds medio dit jaar wordt er met een elektrisch aangedreven grasmaaier gemaaid. In het entreegebouw en de succulentenkas vervingen we de gaskachels door een inverter.

Ontwikkeling

De herinrichting van het Gonzagaplein en omgeving ging in september eindelijk van start. Het hekwerk en de damwand die nu dienen als erfscheiding worden vernieuwd. Omwille van de zichtbaarheid van de originele, aloude poort van de begraafplaats van de broeders van Saint Louis, leverden we links en rechts van die poort een stukje tuin in. Daarmee komt ook het informatiepaneel van de ‘9 wonderen van Oudenbosch’ hier beter tot zijn recht.

Promotie

Toerisme

Dit jaar introduceerde de gemeente Halderberge het verhaal van de ‘9 wonderen van Oudenbosch’. Met de promotie daarvan komt Arboretum Oudenbosch tot ver buiten de regio onder de aandacht. Voor de bovenlokale promotie werkten we nauw samen met Visit Brabant en Visit Halderberge. Extra aandacht in de regio kregen we dit voorjaar met de serie Tijd voor Senioren van Zuid West TV.

Lokaal

Bijna wekelijks kreeg ons persbericht een plek in de Halderbergse Bode. Zeven keer stuurden we de bijna 600 aangesloten vrienden via ‘Stuifmail’ een bericht met actuele nieuwtjes van de tuin. Via mailing benaderden we tweemaal alle basisscholen om te attenderen op de kinder- en familiemiddag. We adverteerden gericht in brochures zoals Waterpoort en de Verenigingskrant van de Bode.

Tot Slot

Het bestuur ziet met voldoening terug op alle inzet en de resultaten van dit jaar. Botanische tuin Arboretum Oudenbosch ligt goed op koers. Dank aan iedereen die daaraan bijdroeg.